

OD REDAKCJI

W aktualnym, szóstym numerze pisma *Language, Mind, Culture and Society* (LaMiCuS) znajdują Państwo wspomnienie o naszej koleżance Iwonie Kokoroniak, pięć artykułów badawczych (cztery w języku angielskim i jeden w języku polskim), recenzję książki, debatę na temat związków między językiem a myśleniem oraz wywiad z profesorem Krystyną Waszakową.

Tom otwiera artykuł Huberta Kowalewskiego “Vitality as a parameter of vehicle selection in causal metonymies”. Odnosząc się do modelu przyczynowości Mackiego (1980), Kowalewski dowodzi, że wybór pojęcia-wehikułu w metonimiach opartych na relacjach przyczynowo-skutkowych jest motywowany tzw. „żywołnością” relacji, która odpowiada intuicyjnie rozumianej sile powiązania między przyczyną a skutkiem. Przeprowadzona przez Kowalewskiego analiza kilku metonimii opartych na relacjach przyczynowo-skutkowych wyrażonych w fonicznym języku angielskim i amerykańskim języku migowym pokazuje, że przyczyny są szczególnie dobrymi pojęciami-wehikułami wtedy, gdy są one niezbędne, tzn. ich usunięcie ze scenariusza przyczynowo-skutkowego powodującego jakiś skutek sprawia, że skutek ten nie powstaje, oraz wtedy, gdy są one niewymienne, tzn. ich roli nie mogłyby pełnić żadne inne przyczyny.

W artykule “The contribution of linguistic landscape to the construction of a dystopian world in the video game *Cyberpunk 2077*” Rafał Pedrycz wykorzystuje pojęcie „krajobrazu językowego” (Landry i Bourhis 1997) do zanalizowania gry wideo *Cyberpunk 2077*, stworzonej przez CD Projekt Red i wydanej w 2020 roku. Przeprowadzona analiza pokazuje, że wirtualny krajobraz językowy centralnej lokalizacji gry, miasta przyszłości zwanego Night City, zawiera wykładniki jej głównych tematów. Łącznie, wskazują one, iż gra należy do gatunku cyberpunkowej dystopii. Pedrycz omawia językowe wykładniki gatunku analizowanej gry wideo w czterech kategoriach tematycznych: „społeczeństwo przyszłości”, „rozkład moralny”, „ucisk obywateli” i „dehumanizacja”.

Artykuł Małgorzaty Fabiszak, Nikolausa Ritta i Elisabeth Wacker pod tytułem “A historical dynamic approach to metaphor” ujmuje szereg ustaleń badaczy metafory pojęciowej – w szczególności dotyczących powstawania, rozwoju i zmian metafor pojęciowych – w kategoriach proponowanych przez kulturowe językoznawstwo ewolucyjne (Ritt 2004). Fabiszak, Ritt i Wacker przedstawiają nowy model, który uwzględnia społeczno-historyczne zmiany metafor pojęciowych. Artykuł składa się z dwóch części: pierwsza prezentuje proponowany model i omawia jego zalety względem wcześniejszych diachronicznych ujęć konceptualizacji metaforycznych, w drugiej znajdziemy wyniki empirycznego badania, ukazującego możliwości stosowania owego nowego modelu do testowania hipotez dotyczących dynamiki użycia metafor w różnych okresach.

Artykuł Katarzyny Dziwirek zatytułowany “Metatextual expressions as signals of intentions in Polish and English” przedstawia wyniki korpusowego badania znaczeń czterech polskich i czterech angielskich wyrażeń metatekstowych oraz przekazywanych przez nie intencji mówiącego. Dziwirek dowodzi, że choć wyrażenia w każdej kolejnej parze – *powiem tak/I will say this*, *że tak powiem/so to speak*, *powiedzmy/let's say*, and *jak to się mówi/as they say* – mają dość podobne znaczenia podstawowe, to nie mogą być uważane za równoważne, ponieważ nie są używane dokładnie w ten sam sposób. Zdaniem Dziwirek różnice w zakresie użycia tych wyrażeń wynikają z różnych skryptów kształtujących dyskurs w kulturach użytkowników języka polskiego i angielskiego.

W artykule “*Przygody Pędrka Wyrzutka* – metafora drogi życia i poznania” Kamila Turewicz analizuje powiastkę Stefana Themersona *Przygody Pędrka Wyrzutka* jako egzemplifikację schematycznej metafory pojęciowej ŻYCIE JEST PODRÓŻĄ oraz jej bardziej szczegółowego wariantu ROZWÓJ POZNAWCZY CZŁOWIEKA JEST PODRÓŻĄ. Turewicz próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy i w jakim stopniu Themerson przekazuje swój pogląd na rozwój poznawczy człowieka za pomocą metafor językowych, które można interpretować w odniesieniu do metafor pojęciowych. Ponadto Turewicz bada odpowiedniości między scenami w kolejnych rozdziałach powiastki Themersona a etapami rozwoju człowieka.

Niniejszy tom zawiera ponadto recenzję monografii Agnieszki Gicali pod tytułem *Translating a Worldview: Linguistic Worldview in Literary Translation*, napisaną przez Adama Głaza. Monografia Gicali jest jej własnym tłumaczeniem polskiego oryginału (Gicala 2018). W opinii Głaza, monografia Gicali to niezwykle oryginalna eksploracja przekładu literackiego w kontekście koncepcji językowego obrazu świata – skierowana do językoznawców, tłumaczy, przekładoznawców, a także miłośników poezji.

Podobnie jak w poprzednich tomach, przedstawiamy naszym czytelnikom debatę z udziałem wybitnych przedstawicieli lingwistyki kognitywnej.

W niniejszym tomie publikujemy zapis debaty pod tytułem „Język i myśl”, która odbyła się 23 września 2022 r. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego podczas dorocznej konferencji Polskiego Towarzystwa Językoznawstwa Kognitywnego. Debatę prowadził Brian Ball, a uczestniczyli w niej wykładowcy plenarni: Reinhard Blutner, Mitchell Green, Zoltán Kövecses, Günter Radden i Alexander Ziem. Debata dotyczyła m.in. roli języka w myśleniu i konstruowaniu znaczeń oraz ekspresyjnego wymiaru aktów językowych.

BIBLIOGRAFIA:

- Gicala, Agnieszka 2018: *Przekładanie obrazu świata. Językowy obraz świata w przekładzie artystycznym*. Kraków: Universitas.
- Landry, Rodrigue, Richard Y. Bourhis 1997: Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology* 16.1, 23-49.
- Mackie, John L. 1980: *The Cement of the Universe: A Study of Causation*. Clarendon Library of Logic and Philosophy. Oxford: Clarendon Press.
- Ritt, Nikolaus. 2004: *Selfish Sounds. A Darwinian Approach to Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.